

מהללא"ל פסוקים בפרשת בהעלותך רומז לחנוכה

בפרשת בהעלותך יש קל"ו פסוקים מהללא"ל סימן, וי"ל הכוונה דרש"י כתב, למה נסמכה פרשת מנורה לחנוכה הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכה הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שצטו, אמר לו הקצ"ה חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות בוקר וערב ע"כ.

ובמדרש רבה (פט"ו ו') איתא אמר לו הקצ"ה למשה, לך אמור לאהרן אל תמירא, לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבנות כל זמן שצית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו, וכל הצרכות שנחמי לך לצורך את בני אינן בטלין לעולם, והקשה הרמז"ן הלא כשאין ציהמ"ק קיים הנרות בטילות, ותירץ שרמזו לנרות חנוכה חשמונאי שהיא נוהגת אף לאחר חורבן בגלות.

והנה חנוכה נתקן בהלל והודאה, לזה בא סימן מהללא"ל פסוקים בפרשת המנורה, שרומזו לנס חנוכה שנתיקן בהלל והודאה.

אהרן נתפייס באמירת תורה בסעודה

בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, וציאר הייטב לב אל מול פני המנורה הכוונה על השולחן שהוא נגד המנורה, דשולחן בצפון ומנורה צדום עיי"ש הכוונה.

וי"ל עוד כוונה צה שאהרן היה מחצר המנורה להשולחן, דרש"י כתב, שכשראה אהרן חנוכה הנשיאים חלשה אז דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שצטו, אמר לו הקצ"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות, וי"ל הכוונה שחלשה דעתו דהמשכן היה תיקון לחטא העגל כמו"ש רש"י צריש פרשת פקודי משכן העדות, עדות שוויתר הקצ"ה על אותה עון, וכיון של"ה לו חלק בחנוכה המשכן אין לו כפרה ולזה פייסו הקצ"ה במנורה.

והכוונה דמסכת אבות (פ"ג מ"ג) תנן, שלשה שאכלו על שולחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי מתים, וכתב דרש"י זבחי מתים היינו תקרובת ע"ז, א"כ באמירת ד"ת אין לו שייכות בע"ז, ולכן נתפייס אהרן שהמנורה שהוא כנגד התורה יאיר על השולחן באמירת תורה ויתכפר עון העגל.

ובזה יוצן דברי המדרש רבה (פט"ו ו') הקרבנות כל זמן שציהמ"ק קיים הם נוהגים, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו, והקשה הרמז"ן הלא גם המנורה אינו לאחר החורבן, ותירץ שקאי על נרות חנוכה שהוא לעולם, ובקדושת לוי תירץ שקאי על נרות שבת.

ולדרכינו י"ל שהמנורה רומז למורה, שיאמרו ד"ת על השולחן שהוא מול פני המנורה, ובאמירת ד"ת על השולחן ניזולים מתקרובת ע"ז, ויתקון צה חטא העגל, ואמירת ד"ת לעולם קיים.

ראובן שורש התשובה ולכן נכתב על דגלו שמע ישראל

ונסע דגל מחנה ראובן לצבאותם ועל צבאו אליזר בן שדיאור (י' י"ח) וכתב בתרגום יונתן (במדבר צ' י') שעל דגל ראובן היה כתוב הפסוק שמע ישראל ה"א ה' אחד.

ויתכן לצאר דגל ראובן לשמע ישראל, דבאגרא דכלה (כי חנא י"ד ט"ו) כתב עה"פ לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת, שאדם בקורא שמע ישראל ומעיד על אחדותו יתברך יהיהרר בתשובה דבעל עזירה פסול להעיד, וז"ש לא יקום עד אחד בשמע שיש צה ע"ד גדולה להעיד על אחדות הצורא, כ"ז שיש לו עון וחטאת דבעל עון נפסל מלהעיד עכ"ד.

ובמדרש רבה (וישצ פפ"ד י"ט) אמרו חז"ל וישצ ראובן אל הצור, א"ל הקצ"ה מעולם לא חטא אדם לפני ועשה תשובה ואתה פתחת בתשובה תחלה, חייך שכן בנך עומד ופוחת בתשובה תחלה ואיזה זה הושע שנאמר (הושע י"ד) שובה ישראל עד ה' אלהיך ע"כ, נמלא תשובה נתייחס לראובן, ולזה היה כתוב על דגל ראובן שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, שלדברי האגרא דכלה א"א להעיד על מציאת הצורא כשעשה תשובה, והראשון שעשה תשובה היה ראובן וראוי להעיד על אחדות הצורא.

ועל דגל ראובן היה צורה של איל רומז ג"כ לתשובה, דבר"ה תוקעין בשופר של איל שמעורר לתשובה כמו"ש במדרש תהלים (מזמור פ"א) עה"פ תקעו בחודש שופר, א"ר צרכיה צסר ר' אבא, שפרו מעשיכם, דראובן הוא מקור ושורש התשובה.

בנ"י חטאו שלא התפללו שישארו בסיני ולא ילכו משם

ריהי צנסע הארון ויאמר משה קומה ה' (י' ל"ה) וכתב רש"י עשה לו סימניות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו, ולמה נכתב כאן כדי להפסיק צין פורעניות לפורעניות, ומקורו צמסכת שבת (דף קט"ז). שאמרו חז"ל פורענות שנייה מאי היא (י"א א') ויהי העם כמתאוננים, פורענות ראשונה (י' ל"ג) ויסעו מהר ה' ואמר רבי חמא צרבי חנינא שקרו מאחרי ה', וכתבו התוספות שנסעו מהר סיני דרך שלשת ימים, כתינוק היו"א מצית הספר שצורה לו והולך לו, כך היו צורחים מהר סיני דרך שלשת ימים, לפי שלמדו הרבה תורה צסיני אמר הקצ"ה נסמון פורענות לפורענות, לאו, אלא נפסוק פרשת ויהי צנסע הארון.

והקשה החת"ם למה נחשבו כתינוק הצורה מצית הספר, הלא הענין הלך תחילה ונסתלק מן המשכן ומה הו"ל למעבד, ומירץ שהיה עליהם טענה שלא התפללו שיחזור הענין ולא יסעו משם, ונסעו בשמחה כתינוק היוצא מצית הספר עכ"ל.

ולזה פרשת ויהי צנסוע, הפרשה שמפסיק בין פורעניות של חינוך הצורה מצית הספר לפרשת מתאוננים יש זה פ"ה אומיות, להורות שלא התפללו צפה שלא יסעו מה"ס, וגם יש זה י"ט חיצות רומז לתפלת שמונה עשרה שזה מתפללים בכל יום כל הצקשות שצריכין להושע, והיה להם לכוון בצרכה השיצנו אצינו לתורתך, שישארו צהר סיני מקום שניתנה להם התורה.

ויהי בנסע הארון וגו' קומה ד' ויפוצו אויבך תפלת הדרך.

בדעת זקנים מצעלי התוספות כתב, ויהי צנסוע הארון ויאמר משה קומה ד' ויפוצו, אם יתאספו לצא על ישראל יפוצו ולא ימנע צהר שנים ציחד, ולא היה להם תקומה זו היא תפלת הדרך שלהם עכ"ל, ושמה קשה הלא היו צמוך העננים ומאי תפלת הדרך הוצרכו, אולי יש לתרץ שאחר חטא העגל נסתלקו עניי כבוד וחזרו צט"ו תשרי לכן אמרו תפלת הדרך הזה, וירמזו כי ר"ת של י'הוה ויפוצו איציד וינסו מ'שנאיד מ'פניך עולה ק"ג כמנין עג"ל, ולזה אמרו תפלת הדרך.

בנ"י שברחו מסיני לבוא לא"י היה פגם של דחיקת הקץ

במסכת שבת (דף קט"ו:) תנו רבנן ויהי צנסוע הארון ויאמר משה, פרשה זו עשה לה הקדוש צרוך הוא סימניות מלמעלה ולמטה לומר שאין זה מקומה, וצגמרא לא נזכר מהו הסימנים, וכתב המהרש"א סימניות אלו הן כמין נוגי"ן הפוכין.

ויש לצאר הסימן של נוגין הפוכין, דצדצרי יואל (מסעי עמוד שס"ד) כתב שצנ"י שצרחו מהר סיני דרך שלשה ימים, אף שכוונתם היה למחר לבוא לא"י, היה צוה דחיקת הקץ ליכנס לארץ קודם שננטעו ע"ז, וזה נחשב לפורעניות עכ"ל, וצבעל הטורים איתא, עשה נוגי"ן הפוכין שרצו להעביר השצטים שאותיותיהם נוג"ן את הירדן שהוא רחב נוג"ן, והיות שזה הוה פגם של דחיקת הקץ נכתב נ' הפוכה, דנ' רומז לירדן שרוחב נ' אמות, אבל צנסוע לעצור הירדן לבוא לא"י צלי ציווי ה' נהפוך הוא הנוגין.

מרים דיברה על משה שלכן לא נכנס לארץ לפי שלקח אשה כושית ובאמת לא נכנס לארץ להביא דור המדבר לעת התחיה

במדרש פליאה [מוצא צדצרי יואל דף ש"ל] הרוצה לידע תחיית המתים מה"ת, יראה והנה מרים צורעת כשלג ונ"ב.

ובע"ה יתצאר צצמעדי מלך מצנו של האמרי נועם כתב ממכילתא (יתרו) שמ"ר לא נכנס לארץ צצציל צניו שעצדו ע"ז, וצמסכת צ"צ (דף ק"ט:) אמרו לפי שנשא צת יתרו שהיה כומר לע"ז, נענש צצנים עוצדי ע"ז, ואחר שמרים שמעה אלדד ומידד מתנצאים צמחנה משה מת ויהושע מכנים, דיצרה עליו על שנשא אשה כושית דין גרמא שיהיה לו צנים עוע"ז ולא נכנס לארץ.

אבל צאמת לא נכנס לארץ כדי שיצא עמו דור המדבר לעת התחיה, כמו"ש צצצה (ואתחנן צ' ט') עה"פ (צצכה ל"ג כ"א) וירא ראשית לו ויתא ראשי עס, שמשה יכניס עמו דור המדבר לעת התחיה, ולא לעונש על אשה הכושית אשר לקח עכ"ל.

וצ"ש צמדש הרוצה לידע תחיית המתים מן התורה יראה והנה מרים מצורעת כשלג, על שדיצרה על משה שלא יכנס לארץ לפי שלקח אשה כושית ולכן היו לו צנים עוע"ז, ואליצא דאמת נשאר צחו"ל להציא עמו דור המדבר לעת התחיה, ושפיר יודעים תחיית המתים ממה שמרים מצורעת כשלג.

מ"ר התפלל שהקב"ה ירפא את מרים ולא ע"י רופא

ויצעק משה אל ה' לאמר אל נא רפא נא לה (י"צ י"ג) וכתב רש"י לאמר מה ת"ל, אמר לו השיצני אם אתה מרפא אותה אם לאו עד שהשיצו ואציה ירק ירק וגו'.

ויש לתרץ צאופן אחר צע"ה, דהחת"ס ציאר הקרא (משפטים כ"א י"ח) וכי יריצן אנשים והכה איש את רעהו צצצן או צאגרוף ונפל למשכב, אם יקום צחוץ וגו' רק שצתו יתן ורפא ירפא, הנה צישעיהו (נ"ו י"ט) כתיב צורא ניצ שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוצ אמר ד' ורפאיתו, הנציא אומר מי שיש לו מדת השלום אמר ד' ורפאיתו אני ארפא אותו, ומי שהוא צעל מחלוקת מונח למקרי הרופאים, וז"ש וכי יריצן אנשים אז ורפא ירפא ניתן רשות לרופא לרפא עכ"ל, הרי סגולה לזכות לרפואה מה' שירצה צשלום ושלום.

וכשמרים נצטרע על שדיצרה על משה אולי יחשצו שמשה הקפיד עליה על מה שדיצרה עליו, וכיון שאין ציניהם שלום אין הקצ"ה מרפא רק רופא ירפא, לזה אמרה תורה ויצעק משה אל ה' לאמר השיצני אם אתה מרפא אותה, דהאיש משה עניו מאד ומוחל על עלצונו, ומהראוי שהקצ"ה ירפא אותה צצחינת שלום שלום לרחוק ולקרוצ אמר ד' ורפאיתו, והשיצו הקצ"ה שהוא ירפא אותה, ואין צריכה לרופא דכשים שלום אמר ה' ורפאיתו.

yonafriedman@thejnet.com